

Kutuplaşan Türkiye

Hakan Mehmet Kiriş

Yard. Doç. Dr.
Süleyman Demirel Üniversitesi
Politika Tasarım Grubu
<http://www.politikatasarim.org>
hakankiris@sdu.edu.tr

Son dönemde Türkiye siyasetini açıklama çabasındaki pek çok yazın ve söylemin ortak bir noktada buluştuğu dikkati çekiyor. Diğer bir deyişle *kutuplaşma* Türkiye’de siyasal rekabeti açıklayan temel değişken haline geldi.

Hatırlanacak olursa 2010 referandumu öncesi Başbakan Erdoğan’ın birkaç değişik ilde düzenlenen mitinglerinde sarf ettiği *bugün taraf olmayan yarın bertaraf olur* sözleri seçmenlere partiler arasında tercihlerini yapmaları için bir çağrıydı. Bu sözler aynı zamanda Türkiye’de yükselen kutuplaşmanın göstergelerinden biri olarak öne çıkıyordu. Referandum sonrasında 12 Haziran 2011 milletvekili genel seçimleri de bu aşırı kutuplaşmış ortamın sürdüğünü gösteriyor.

Partiler arasındaki yüksek düzeyli kutuplaşma, seçmen tabanlarını her geçen gün daha fazla ayrıştırıyor ve karşıt partilerin çatıları altında sadık seçmen kitleleri yaratıyor. Elbette ki bu yönüyle kutuplaşma, siyasal elitler için rekabetin faydalı bir enstrümanına dönüşüyor. Liderler, seçmen kitlelerini provoke etmeyi oylarını korumanın ve arttırmanın öncelikli yolu olarak görüyor. Öte yandan Türkiye’de ılımlı değerler ve bu değerleri benimsemiş orta yolcu kitleler karşıt kutupların baskısı altında, tıpkı Başbakanın ifade ettiği gibi *bertaraf olup*, gün be gün siyasal faaliyetlerden ve gündelik yaşamın içinden çekilmeyi sürdürüyorlar.

Değerler ve şekiller üzerinden yapılan siyaset, kısır bir döngü halinde sürekli olarak kendini tekrar ediyor. Bugün Türkiye’nin geleceği, bu değerler ve şekiller siyasetinin çatışmacı ve kutuplaşmış rekabetine terk edilmiş ve ülke siyaseti artık İslamcılarla laiklerin, milliyetçilerle etno-bölgecilerin hesaplaşma alanı haline gelmiş durumda. Bu hesaplaşmada başroller hiç şüphesiz İslamcılar ve laiklerin. Bu karşıtlığı temsil eden partilerin güçlü partiler olması ve birbirlerine karşıt uçlarda konumlanmasından dolayı en belirgin kutuplaşma bu eksende ortaya çıkıyor. Türk milliyetçileriyle Kürtçülerin oluşturduğu karşıtlık, uçlarda yer alan bu partilerin kamu politikalarına doğrudan etki edebilecek güçlere erişememesinden dolayı,

ikincil önemde kabul edilebilirse de bu eksenlerdeki terör faaliyetlerinin süreklilik kazanması söz konusu karşılıklı da iyice keskin bir hale getirmiş durumda.

İşte bu hesaplaşma siyaseti Türkiye’de toplumu çaresiz şekilde bir kutba dahil, diğer kutba karşıt olmaya yönlendirmekte. Daha da somutlaştırarak anlatılacak olursa yeni yılda rakısını içip muhabbetini ederek biraz çakırkeyif olan, bayram namazlarını kılıp bazı cumalarda da yine camiye giden, 29 Ekimde gururlanıp Güneydoğu’dan söz ederken terörü değil, farklı bir adeti konu eden, icraatına ya da söylemine göre farklı partilere oy verebilen, orta noktanın civarında konumlanmış insanlar bundan sonra hayatlarını rahat! sürdürebilmeleri için *taraf olmaya* zorlanıyorlar. Şimdi okurken tebessüm ettiğiniz bu yaşam tarzı, bir zamanlar Türkiye’nin orta halli insanlarını ve etrafındaki ülkelere göre özgün ve çağdaş yanını oluşturuyordu. Diğer bir deyişle hem Müslüman hem de laik – Kemalist olmanın mümkün olduğu bu ara model yerini giderek ya Müslüman ya da laik – Kemalist olma yönünde bir zorunlu seçime bırakmış durumda.

Gelinen noktada ılımlı ve merkezci eğilimlerden daha çok kutuplaşmış ve merkezkaç eğilimler güç ve etkinlik kazandı. Failse sadece AKP, CHP, MHP ya da BDP değil, toplumsal devinimi iyi yönlendiremeyen bütün bir siyaset kurumu olsa gerek. Buna karşın siyasal partilerin ve siyasal elitlerin mi toplumda bu kutuplaşmayı ortaya çıkardıkları yoksa bunların toplumda varolan kutuplaşmaları mı dillendirdikleri sorusuna yanıt bulmak pek kolay değil. Ancak yüksek düzeyli ve aşırı kutuplaşmanın ılımlı seviyelere çekilmesinin anahtarı da yine siyaset kurumunun elinde. Örneğin partilerin farklı politika eksenlerinde uç noktalarda konumlanması, Türkiye’de bir merkez partisine olan ihtiyacı ortaya çıkarıyor. Merkezde bir partinin etkinlik kazanması, sistemi ılımlılaştıran bir işlevi üstlenebilir. Elbette ki böyle bir yönelim toplumsal huzur ortamını geliştirebilir. Merkez partileri her zaman uç partilerin sağduyusuz ve sorumsuz söylemlerine muhatap olarak seçmen kitlelerini kaybetme riskiyle karşı karşıya olsa da; bugün Türkiye’nin, tekrar orta yolu işaret edecek sağduyulu bir partiye ihtiyacı var. Bu parti, mevcut partilerden birinin siyasal yelpaze üzerindeki konumunu yeniden belirlemesiyle oluşabileceği gibi, yeni bir partinin merkezde etkinlik kazanmasıyla da oluşabilir. Ancak böyle bir partinin yukarıda sözü edildiği gibi, kitleleri *hem... hem de... anlayışı* ile kucaklayabilecek, başlıca kutuplaşma eksenlerinde *asgari konsensusu* oluşturabilecek bir anlayışı sunacak ve seçmen kitlelerini buna ikna edecek yetenekte olması gerekiyor. Türkiye için grand politikalar istikrarlı şekilde uygulama alanını ancak sistemin ılımlı eğilimleri yaşatabilmesi yoluyla bulabilir.